

УДК 316.7:327(510:477)
DOI: <https://doi.org/10.17721/2523-4064.2024/10-6/11>

Сергій РУДЕНКО¹, д-р філос. наук, проф.
ORCID ID: 0000-0001-9069-0989
e-mail: rudenkosrg@gmail.com

Віталій ТУРЕНКО¹, д-р філос. наук, ст. наук. співроб.
ORCID ID: 0000-0003-0572-9119
e-mail: vitali_turenko@knu.ua

Андрій КРАВЧУК¹, канд. філос. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0002-6154-2183
e-mail: aak53@ukr.net

Людмила ЄВДОКИМОВА¹, асп., мол. наук. співроб.
ORCID ID: 0000-0002-3214-037X
e-mail: levdokimova81@gmail.com

¹Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

СПЕЦИФІКА КУЛЬТУРНИХ СТРАТЕГІЙ У МЕЖАХ BRI: ВИКЛИКИ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Вступ. Досліджено філософсько-світоглядні основи та специфіку функціонування культурних стратегій у межах Ініціативи "Один пояс, один шлях" (BRI), а також їхній потенціал і ризики для України в контексті можливих імплементацій. Виявлено, що теоретичною основою формування культурної стратегії BRI є ідея нової демократії, яка передбачає створення та розвитку "нової культури". Ця ідея включає збереження традиційних пріоритетів китайської цивілізації та впровадження нових аспектів, які враховують як марксистські міркування керівників Комуністичної партії Китаю, так і сучасні глобальні тенденції.

Методи. У методологію дослідження включено контент-аналіз офіційних документів і стратегій, критичний дискурс-аналіз наукових статей і досліджень, а також порівняльний аналіз культурних стратегій у різних регіонах. Ці методи дозволяють глибоко вивчити та оцінити специфіку та ефективність культурних ініціатив у контексті BRI.

Результати. Показано, що сучасні дослідники в Китаї акцентують увагу на низці стратегій для культурного розвитку в межах BRI, включаючи підвищення рівня формування духовної культури, забезпечення тривалого розвитку та спадкування культурних цінностей, підвищення загального рівня державної сили через культурні просування, формування держави із "сильною" культурою, передавання культурних цінностей із покоління у покоління, сприяння побудові гармонійного суспільства через культурні ініціативи, використання закордонного досвіду на користь Китаю, розширення впливу за межами країни через культурні ініціативи, розвиток "культурних" товарних брендів і використання історичної спадщини для розвитку сучасності.

Обґрунтовано, що для ефективної та повноцінної реалізації цих культурних стратегій у межах BRI китайська влада сформулювала потужну державну політику з підготовки кадрів у сфері культури, розробила та визначила ключові виклики та завдання їх здійснення. Особливу увагу приділено особливостям втілення культурних стратегій Китаю як у країнах, культурно близьких до Китаю (регіони Південно-Східної Азії та Тихого Океану), так і в державах, які значно відрізняються від традицій і звичаїв Китаю, що є засновником Ініціативи BRI (країни Європи, Латинської Америки та Перської затоки).

Висновки. Доведено, що для можливої імплементації культурних стратегій BRI в українських реаліях необхідно розуміти як ризики, так і переваги. Якщо серед ключових переваг можна виокремити поширення мережі Інститутів українознавства (на кшталт Інститутів Конфуція), що сприятимуть поширенню справжньої інформації про українську культуру, традиції і мову, то серед ризиків – недостатня увага до культурних відмінностей, що може спричинити непорозуміння між партнерами з різних країн, призвести до порушень контрактів або невиконання умов угод. Це може вплинути на довіру між сторонами та виникнення конфліктів.

Ключові слова: "Один пояс, один шлях", китасозваний марксизм, українсько-китайські відносини, культурні стратегії, культурні інституції, креативні індустрії, Інститут Конфуція.

Вступ

Актуальність дослідження культурних стратегій глобальної китайської ініціативи "Одного поясу, одного шляху" (*Belt and Road Initiative; далі – BRI*) має значення для України як в глобальному, так і локальному контекстах. Якщо говорити про перший, то Україна перебуває на перетині важливих геополітичних шляхів, які пов'язують Китай з Європою. Розуміння культурних аспектів і впливу ініціативи BRI на українське суспільство та культуру є важливим для оцінювання можливостей і загроз для країни. Відповідно, реалізація ініціативи BRI може мати значний вплив на економіку України через розвиток торгівлі, інфраструктури та інвестиційних проектів. Дослідження культурних аспектів цього процесу допоможе зрозуміти, які можливості та виклики стоять перед українським суспільством. Водночас слід зауважити, що обмін культурними цінностями та ідеями між Китаєм та Україною може як збагатити обидві країни, так і викликати конфлікти або нерозуміння. Дослідження цього обміну допоможе виявити можливості для співпраці та розвитку культурних зв'язків.

Отже, вивчення культурних стратегій "одного поясу, одного шляху" є важливим для України з погляду її економічного, політичного та культурного розвитку, а також з метою збереження національної ідентичності та міжкультурного взаєморозуміння.

Методи

Методологія дослідження включає контент-аналіз офіційних документів та стратегій, критичний дискурс-аналіз наукових статей і досліджень, а також порівняльний аналіз культурних стратегій в різних регіонах. Ці методи дозволяють глибоко вивчити та оцінити специфіку і ефективність культурних ініціатив в контексті BRI.

Джерельною базою дослідження слугували наукові студії як західних (Adao et al., 2017; Linders et al., 2005; Lien et al., 2012; Akhtaruzzaman et al., 2017), так і китайських (Cho, & Jong, 2008; Fan et al., 2016; Li, 2020; Sheng et al., 2023) дослідників, які розглядали ті чи інші аспекти культурних стратегій загалом, так і міждержавних, міжнародних, зокрема й у межах BRI.

Метою нашої статті є розкрити значення культурної політики для Китаю та відповідних її стратегій у

контексті функціонування BRI та проаналізувати переваги та ризики її можливої імплементації у вітчизняних реаліях.

Результати

Філософсько-світоглядні основи культурних стратегій BRI. Ідеологічно та культурно Китай не заперечує марксизм і не ставиться до нього догматично. Натомість політика цієї держави зосереджена не тільки на тому, що просуває традиції, але й виступає за різноманітність. Крім того, Китай також вдається до постійного просування марксистських теоретичних інновацій, відповідно до реальності сучасної країни та основних рис нашого часу дотримується поєднання культурних заходів з економічними та соціальними благами та ставить соціальні блага на перше місце (Li, 2020, p. 1230). Щодо ставлення китайців до західної культури очільник КНР Мао Цзедун одного разу сказав: "Усі предмети, які корисні для нас сьогодні, мають бути поглинені. Однак будь-який сторонній предмет, так само як і наше ставлення до їжі, має прийняти "пережовування", яке принесе користь здоров'ю. Однак не можна сліпо й прямо вбирати без жодного відбору" (Мао, 1991, p. 705). Як кажуть, "китайському навчанню варто слідувати як суті, а західному навчанню варто слідувати як практичному застосуванню" (Мао, 1991, p. 707).

Можемо стверджувати, що для Мао нова політика Китаю є політикою нової демократії, що нова економіка Китаю є економікою нової демократії і що нова культура Китаю є культурою нової демократії. Тому у фундаментальній праці "Про нову демократію" Мао розрізняє три елементи суспільства: 1) економіка; 2) політика; 3) культура.

Тристоронній поділ соціуму чітко виявляється в такому уривку: "Будь-яка дана культура (як ідеологічна форма) є відображенням політики та економіки даного суспільства, і перша, у свою чергу, має величезний вплив на останню; і політика є концентрованим вираженням економіки. Це наш фундаментальний погляд на відношення культури до політики та відношення політики до економіки" (Мао, 1965b, p. 340).

Як вважає Н. Найт, цей уривок має велике значення для розуміння позиції Мао з такої причини: виходячи з уникнення у цьому уривку дихотомії базису та надбудови, Мао сприймає концептуальний поділ суспільства лише на два окремі елементи як недостатній для точного розуміння послідовності історичних причинно-наслідкових зв'язків, і зокрема, ролі політики в соціальних змінах. Очевидно, що Мао усвідомлював необхідність концептуального розрізнення між політикою та культурою, яким, якщо сприймати їх як частини єдиної соціальної категорії, приписували однакове причинне значення. "Ця еквівалентність між політикою та культурою з погляду причинно-наслідкової ефективності зникає з тристороннім формулюванням у роботі «Про нову демократію»" (Knight, 1990, p. 22–23). Тому взаємозв'язок культури як сукупності ідей, традицій, моделей поведінки, що транслюються з покоління в покоління, і стратегії як деякого алгоритму або загального плану дій, що розробляється для досягнення певних цілей, знаходить узагальнене вираження у стратегічній культурі, яка виявляється у чітко змодельованих стилях стратегічної поведінки – культурних стратегіях. Сучасні китайські дослідники звертають особливу увагу на такі стратегії культурного розвитку:

1. Культурна стратегія підвищення рівня формування духовної культури.

2. Стратегія забезпечення тривалого розвитку та спадкування культури.

3. Культурна стратегія підвищення сукупної державної моці;

4. Стратегія зі створення держави "сильної" культури.

5. Культурна стратегія "передавання з покоління в покоління".

6. Культурна стратегія, що сприяє побудові гармонійного суспільства;

7. Стратегія, відповідно до якої необхідно "ставити закордонне на службу Китаю".

8. Культурна стратегія "виходу за межі".

9. Стратегія "культурних" товарних марок;

10. Стратегія "ставити давнє на службу сучасності".

Специфіка функціонування культурних стратегій Китаю в межах BRI. Для повноцінної та ефективної реалізації зазначених стратегій культурного розвитку звичайно необхідна побудова потужної державної політики Китаю у підготовці кадрів для цієї сфери. Зокрема, центральна влада країни сформувала такі її принципи:

1) здійснення наукового планування підготовки талантів у китайській культурній індустрії. Потреба побудови розумної структури, що матиме політичну цілісність та інновації, масштабний персонал культурної індустрії, вміння також до талантів культурної індустрії та ринкового попиту, відігравати керівну роль у контексті наукового планування підготовки кадрів культурної індустрії в Китаї. Взяти керувану урядом і ринком комбінацію навчання "промисловість, університет, дослідження та виробництво", посилити підготовку інноваційних команд високого рівня професійного та технічного персоналу.

2) створення урядом потенціалу для команди з метою надання політичної підтримки, фінансових дотацій і податкових пільг, побудови платформи бізнес-послуг, зміцнення бізнес-інкубаторів, стимулювання творчості культурних і мистецьких колективів; активно організовувати міжнародні та професійні конкурси культурного та творчого дизайну, проводити інноваційні виставки та торгівлю досягненнями, а також сприяти добрососуському циклу та стійкому розвитку культурної творчої команди.

3) усебічний розвиток культурних і творчих талантів, посилення підготовки та підтримки ключових галузей та установ, висококваліфікованих кадрів та інтернаціоналізованих талантів, а також виховати групу провідних кадрів. Мають бути сформовані досконалі державні стимули, винагороди роботодавців і соціальні винагороди, що доповнюють багаторівневу систему заохочення культурних і творчих дизайнерських талантів, для всіх видів творчої діяльності, навчання та міжнародного обміну стимулами та фінансуванням. Необхідність посилення у суспільстві популяризації великого значення правильного розуміння культурної творчості з погляду цінності, створити сприятливі для культивування творчих талантів високого класу в соціальному та культурному середовищі;

4) надання підприємствам, університетам і науково-дослідним установам головної ролі у підготовці культурних і творчих талантів, підтримка та заохочення баз підготовки талантів для створення суміжних галузей та індустріальних парків, провідних підприємств, університетів і науково-дослідних установ. Культурні та креативні індустрії мають стати мультидисциплінарними та перехресними. Вони мають поєднувати культуру, мистецтво, економіку, менеджмент, науку та технології тощо та стати комплексними та професійними.

5) об'єднання ринкового попиту для прискорення оптимізації професійних умов, оновлення концепції інноваційної освіти, розширення міждисциплінарних знань і здатності інтегрувати ресурси; на основі зміцнення практики зосередження на підвищенні здатності творчої культури, науково-технічних інновацій і маркетингу шляхом їх інтеграції, аби ринок не відчував браку розуміння культури, кваліфікованих кадрів і нестачу планування, функціонування та управління талантами;

б) поглиблення реформи, подолання системних заборон і бар'єрів ідентичності та створення сприятливого середовища для інноваційних талантів для їхнього повноцінного розвитку та виявлення своїх умінь (Yingli, 2017, p. 218).

У підсумку можна побачити, що, на думку державної влади Китаю, постає необхідність удосконалення системи оцінювання та заохочення, відповідно до особливостей культурних і творчих талантів, запровадження управління стимулами, що передбачає гнучкий розгляд і довготермінове оцінювання мистецьких талантів. Адже таланти культурних і креативних індустрій мають такі характеристики: уява та креативність, сприйнятливості до творчої роботи, прагнення до розкритості, вільної та чесної конкуренції в робочому середовищі, мобільність. Тому судити про стиль роботи, цінність і внесок культурних і творчих талантів за загальними правилами не має потреби, але необхідно зважати на специфіку кожного з них, переслідуючи довготривалу стратегічну цінність та економічні вигоди.

Водночас слід зауважити, що саме така потужна культурна політика не обмежується лише внутрішніми кордонами, але й має міждержавний, міжнародний потенціал. Адже ефективна комунікація має важливе значення для побудови довіри та взаєморозуміння між країнами – учасницями BRI і подолання потенційних культурних бар'єрів. Без належної міжкультурної комунікації в межах BRI непорозуміння та нерозуміння можуть призвести до затримок або навіть провалу проєктів. Навички міжкультурної комунікації допомагають створити спільне розуміння цілей та очікувань, що веде до більш ефективної та результативної співпраці. Крім того, міжкультурна комунікація сприяє культурному обміну та взаєморозумінню, що може сприяти зміцненню позитивних відносин між країнами-учасницями. Це може посилити співпрацю та взаємодію в інших сферах, що виходять за межі BRI, таких як торгівля та інвестиції.

Загалом міжкультурна комунікація відіграє життєво важливу роль у забезпеченні успіху BRI, сприяючи ефективній співпраці та взаєморозумінню між країнами-учасницями. Міжкультурна комунікація є критично важливим аспектом BRI та має вирішальне значення для забезпечення успішної співпраці та взаємодії між країнами-учасницями. Забезпечуючи мовну підготовку, тренінги з культурної чутливості, розбудовуючи довіру та створюючи платформи міжкультурної комунікації, можна покращити міжкультурну комунікацію в межах BRI та сприяти успіху цієї важливої міжнародної ініціативи з розвитку. Ініціативи Китаю з просування міжкультурної комунікації дають позитивні результати. Вони відіграли вирішальну роль у зміцненні взаєморозуміння між Китаєм та країнами – членами BRI, а також у посиленні співпраці між Китаєм та іншими державами, що привело до ефективності та кінцевого успіху проєкту BRI (Sheng et al., 2023, p. 624).

Відповідно, культура загалом та культурні стратегії зокрема, є аспектами китайської м'якої сили, яка виявляється у практиках переконання, залучення, наслідування та кооптації. Д. Най стверджує, що м'яка сила походить з трьох джерел:

- зовнішня політика, що є ще одним джерелом м'якої сили. Привабливість як джерела м'якої сили залежить від цінностей, що виражені у змісті та стилі зовнішньої політики. Для того, щоб зробити політику привабливою, держава має враховувати пріоритет інтересів іншої держави. Дії країни мають сприйматися як добробут для інших народів або як сигнал легітимності. Іноземна фінансова допомога може бути однією з важливих, добре продуманих політик, які підтримують певний рівень міжнародного розвитку. Фінансова допомога для проєктів розвитку може бути як переконанням у

формуванні порядку денного, так і кооптацією, що є виявом м'якої сили (Rahman, 2019, p. 305);

- м'яка сила, що спирається на внутрішні політичні цінності та ідеї. Внутрішні цінності визначають внутрішню практику та політику, які впливають на способи ведення відносин з іншими. Вони відображають те, що держава робить, а також її ідеологію. Вираження цінностей може сприяти зміцненню іміджу та легітимності держави всередині країни, а також просуванню її зовнішньополітичних цілей. Наприклад, "шлях мирного розвитку"/"гармонійний світ" або "модель розвитку" несуть бачення та цінності Китаю, які підтримують на місцях і посилюють орієнтацію від внутрішньої до зовнішньої орієнтації (Cho and Jeong, 2008, p. 460).

Культура, що є джерелом м'якої сили. Культура може передаватися за допомогою комерції. Поїздки туристів і бізнесменів є важливими каналами, а програми обміну є важливим аспектом культурного обміну. Торгівля може приваблювати відвідувачів, інвесторів, здобувачів роботи, а також людей, які хочуть отримати знання. Культура поширюється шляхом створення унікальної ідентичності для залучення цільових груп, а також пошук на культурні продукти, бізнес-процеси, інноваційні комунікаційні технології, управлінські та робочі стилі (Rae, 2005, p. 190).

Відповідно, Китай, як і інші країни – учасниці BRI, убаचाє формування та поширення культурних інституцій за кордоном як інструмент для впровадження культурної дипломатії та реалізації зовнішньополітичних інтересів. Згідно з дослідженнями (Lien et al., 2012; Lange et al., 2016), країни з більш схожими культурами краще здатні укладати взаємовигідні торговельні угоди, і що більшою є схожість, то більшим є обсяг торгівлі.

Іншими словами, цілі BRI щодо культурних аспектів уже працюють у більшості випадків між Індією та Китаєм на двосторонньому рівні. Один із проєктів Міністерства Культури "Mausam" намагається сприяти ширшому розумінню концепції спільної спадщини та множинної ідентичності. Його цілями в межах BRI є:

- прагнення відродити втрачені зв'язки з країнами узбережжя Індійського океану з метою зміцнення двосторонньої співпраці та партнерства;

- створення зв'язків з наявними об'єктами Всесвітньої спадщини у всьому "світі" Індійського океану шляхом надання крос-культурного, транснаціонального нарративу;

- допомога у переосмисленні поняття "культурні ландшафти", виявляючи прогалини в переліку об'єктів і заповнюючи їх, надаючи цілісну, багаторівневу перспективу та встановлюючи взаємозв'язки між існуючими категоріями "природної" і "культурної" спадщини;

- прагнення отримання транснаціонального значення "морськими шляхами Індійського океану" для Світової спадщини, що збільшить можливості для наочності, досліджень, сталого туризму, розвитку спадщини та просування інших культурних конвенцій у регіоні Індійського океану (Ranjan, 2017, p. 158).

Таким чином, якщо ми порівняємо цілі та завдання BRI і Mausam, то побачимо, що обидві є двома сторонами однієї медалі, що сприяють культурним контактам уздовж їхніх маршрутів. Деякі науковці припускають, що схожі культурні цінності та риси сприяють торгівлі, і країни надають перевагу розміщенню виробництва в країнах зі схожими культурними цінностями (Linders et al., 2005). Інші вчені наголошують на тому, що країни зі схожими культурними цінностями більш охоче беруть участь у взаємовигідній торгівлі та підкреслюють ідею про культурну близькість, яка створює схожі смаки та вподобання, що приводить до збільшення обсягів торгівлі (Fan et al., 2016), інші дослідники вважають, що

культурні відмінності можуть зменшувати обсяги торгівлі, коли досягнуто певного порогу, але до цього часу більший обсяг торгівлі фактично фіксований за більших культурних відмінностей (Lankhuizen et al., 2011).

Своєю чергою західні науковці виявили, що започатковані Китайським урядом інститути Конфуція, розташовані в інших країнах, мають сприятливий і корисний вплив на двосторонні торговельні відносини та міжнародні інвестиції. Інститути Конфуція за допомогою культурних заходів навіть відіграють певну роль у підвищенні обізнаності народів таких доволі далеких культурно від Китаю держав, як країни Перської затоки. Наприклад, у 2016 р. Інститут Конфуція у Бахреїні організував Тиждень китайської культури. Захід мав на меті популяризацію китайської культури серед народів Перської затоки. Під час заходу відбулася виставка китайських картин, бойових мистецтв і страв, а також конференція, присвячена китайській культурі та медицині. Подібні заходи також були організовані в інших частинах Перської затоки, зокрема в Саудівській Аравії, де раніше подібну діяльність розглядали як таку, що суперечить релігійним і культурним цінностям. Такі культурні заходи не лише сприяють підвищенню обізнаності про Китай у Перській Затоці, але й підкреслюють той факт, що люди в регіоні дедалі частіше беруть участь у цих культурних зусиллях (Akhtaruzzaman et al., 2017, p. 247).

У сучасному світі, де посилюється культурна присутність країн у міжнародному просторі та активізується культурна дипломатія, Китай також звертається до цих інструментів, щоб налагодити діалог і встановити нові зв'язки. Культурна дипломатія, або так звана "м'яка сила" зовнішньої політики виконує низку функцій, серед яких особливо важливі:

1) поширення інформації про країну через проведення культурних і мистецьких заходів, роботу культурних інституцій і популяризацію мови, мистецтва, культурної спадщини та національної кухні;

2) формування позитивного іміджу країни – культурна дипломатія сприяє покращенню сприйняття країни у світі та створює позитивний імідж на міжнародній арені;

3) налагодження двосторонніх зв'язків – культурна дипломатія сприяє розвитку взаємовідносин з іншими країнами та налагодженню культурного обміну;

4) поширення позитивного впливу, що досягається через створення позитивного іміджу країни та підтримку спільних культурних проєктів;

5) сприяння економічному розвитку – культурна дипломатія може сприяти розвитку торгівлі, інвестицій і туризму шляхом привертання уваги до культурної та історичної спадщини країни.

Тут буде слушним згадати про таких європейських економічних партнерів Китаю – учасниць Азійського банку інфраструктурних інвестицій, АБІІ (*Asian Infrastructure Investment Bank, AIIB*) – Німеччини та Франції. Зокрема, навіть якщо деякі культурні інституції є неурядовими організаціями (зокрема, Гете-Інститут, що фінансується федеральним урядом Німеччини), вони все одно отримують підтримку від держави.

Культурні центри можуть мати власний бюджет, проте основне фінансування надходить від держави. Наприклад, Французький центр отримує фінансування з державного бюджету на утримання штату працівників, приміщення та окремі програми, такі як викуп авторського права та виставкова діяльність. До деяких програм також може бути залучено партнерів для фінансування, зокрема, на видання книг. У країнах, таких як Франція, промоцією культури переважно опікується держава, і культура менше поширюється через приватні інституції або митців. Деякі європейські держави

підтримують об'єднання вже існуючих культурних організацій за кордоном для забезпечення більшої ефективності. Наприклад, Франція об'єднала свої культурні організації за кордоном для забезпечення більшої координації та ефективності діяльності.

Багато культурних установ як азійських, так європейських країн підпорядковані міністерствам закордонних справ і виконують завдання відділу з питань культури та науки дипломатичних установ. Вони представляють інтереси держави-репрезентанта та підтримують як культурні, так й економічні інтереси за кордоном.

Ризики і переваги культурних стратегій BRI для України. Україна може використовувати досвід функціонування культурних інституцій за кордоном низки європейських країн, зокрема щодо моделей фінансування, підпорядкування, основних видів діяльності та співпраці з іншими установами. Присутність таких інститутів у Києві, як Інститут Конфуція, Британська Рада, Французький Інститут, Чеський центр, Польський Інститут, Інститут Сервантеса та Гете-Інститут, створює можливість для розвитку культурного обміну та співпраці між Україною, азійськими та європейськими країнами.

Широкий спектр культурної діяльності, який описано вище, відображає різноманітні аспекти та підходи, які використовують культурні інституції для сприяння міжнародному культурному обміну та розвитку. Деякі з цих ключових аспектів можуть бути особливо важливими для України в контексті її культурної дипломатії:

I. Широкий спектр діяльності – Україна може використовувати різноманітні культурні напрями, включаючи кінематограф, театр, візуальне мистецтво, музику, архітектуру та урбанізм, музейну справу тощо для представлення своєї культури та сприяння культурному обміну з іншими країнами.

II. Демократичні принципи діяльності – підтримка демократичних цінностей, які включають рівність, відкритість і розмаїття, може стати основним пріоритетом у культурній дипломатії України, підсилюючи позитивне сприйняття країни за кордоном.

III. Залучення партнерів – Україна може активно співпрацювати з партнерами, включаючи культурні установи, спонсорів, ЗМІ тощо, для спільного розвитку та реалізації культурних проєктів.

IV. Професійна зацікавленість сучасною культурою – акцент на сучасній культурі може допомогти Україні привернути увагу до своїх культурних інновацій і творчого потенціалу, забезпечуючи активну участь у міжнародних культурних обмінах.

V. Багаторівневість і мережевість – Україна може розвивати мережу культурних інститутів за кордоном для координації діяльності та забезпечення ефективної взаємодії з партнерами у різних країнах.

VI. Оснащення інформаційними ресурсами – наявність бібліотек і медіатек може допомогти Україні забезпечити доступ до інформації про свою культуру та історію для іноземних громадян і фахівців.

VII. Промоція книжок та літературні проєкти – розвиток літературних проєктів і сприяння книжковому видавництву може допомогти Україні привернути увагу до своєї літературної спадщини, сучасних літературних творів.

Ці аспекти можуть допомогти Україні зміцнити свою культурну присутність у світі та сприяти позитивному сприйняттю країни за кордоном через культурний обмін та співпрацю з іншими країнами.

Утім, зважаючи на сучасні вітчизняні реалії, спричинені війною Росії проти України, особливо важливим при імplementації культурних стратегій BRI є необхідність враховувати такі експлікації культури:

- як лабораторія для розроблення та перевірки різних сценаріїв розвитку суспільства. Деякі експерти розглядають її як сферу для прототипування нових підходів у інших сферах життя, оскільки культура має високий рівень прийняття ризику;

- простір для тих, чий голоси зазвичай не почувають у суспільному діалозі, таких як переселенці, невдоволені загальноприйнятими практиками та уявленнями, або гендерні групи.

- майданчик комунікації, де навчаються уміння розмовляти й слухати, сприяючи розвитку діалогу та відмові від монологічності.

- платформа для формування громадянських компетенцій, таких як критичне мислення, емпатія та творче розв'язання проблем.

- як сфера освіти, включаючи самоосвіту та неформальну освіту (Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, 2015, с. 3–4)

Тому в контексті можливої імплементації тих чи інших аспектів культурних стратегій BRI в Україні слід також не забувати, що у різних країнах існують різні культури, і ці відмінності можуть призвести до виникнення культурних торговельних бар'єрів. Різні культури та стилі спілкування можуть спричинити непорозуміння та конфлікти, підриваючи домовленості та успіх торговельного партнерства. Кілька досліджень виявили: що більші культурні відмінності існують між країнами, то більший негативний вплив вони мають на експортні ринки (Hofstede et al., 2008; Cyrus, 2015; Adao, Costinot, and Donaldson, 2017). Торговельні витрати пов'язані з відстанню, асиметричною та неповною інформацією про культурні відмінності, інституційні та політичні відмінності – все це може мати несприятливий вплив на торгівлю між країнами, збільшувати торговельні витрати, погіршувати виконання контрактів і, відповідно, зменшувати обсяги торгівлі та співпраці між ними.

Дискусія і висновки

Отже, проаналізувавши філософсько-світоглядні основи та специфіку функціонування культурних стратегій у межах BRI, а також потенціал і ризику для України в контексті їх можливих імплементацій, можемо зробити такі висновки:

1. Теоретичною основою формування культурної стратегії BRI є те, що в межах ідеї нової демократії вбачається формування та подальший розвиток нової культури, яка означає збереження традиційних пріоритетів китайської цивілізації та впровадження нових аспектів, які стосуються як марксистських міркувань керівників КПК, так і сучасних глобальних тенденцій.

2. Сучасні дослідники в Китаї акцентують увагу на низці стратегій для культурного розвитку в межах BRI: підвищення рівня формування духовної культури, забезпечення тривалого розвитку та спадкування культурних цінностей, підвищення загального рівня державної сили через культурні просування, формування держави з "сильною" культурою, передавання культурних цінностей з покоління в покоління, сприяння побудові гармонійного суспільства через культурні ініціативи, використання закордонного досвіду на користь Китаю, розширення впливу за межами країни через культурні ініціативи, розвиток "культурних" товарних брендів і використання історичної спадщини для розвитку сучасності.

3. Для ефективної та повноцінної реалізації цих культурних стратегій у межах BRI китайська влада сформувала потужну державну політику у підготовці кадрів у сфері культури, розробила та виявила ключові виклики та завдання їх здійснення. Особливий акцент було зроблено на особливостях втілення культурних стратегій

Китаю як в країнах, які культурно є близькими для Китаю (регіони Південно-Східної Азії та Тихого Океану), так і на державах, які дуже віддалені від традицій і звичаїв засновника BRI (країни Європи, Латинської Америки та Перської затоки).

Для можливої імплементації культурних стратегій BRI в українських реаліях важливо розуміти як переваги, так і ризику. Серед ключових переваг можна виділити поширення мережі Інститутів українознавства, аналогічних Інститутам Конфуція, які допомагатимуть поширенню справжньої інформації про українську культуру, традиції та мову. Це сприятиме зближенню країн, розвитку культурного та освітнього обміну, а також підвищенню взаєморозуміння між народами. Проте серед ризиків варто назвати недостатню увагу до культурних відмінностей, що може призвести до непорозумін між партнерами з різних країн. Це може спричинити порушення контрактів або невиконання умов угоди, що загрожуватиме довірі між сторонами та може призвести до виникнення конфліктів. Тому важливо зважати на культурні особливості та здійснювати необхідні підготовки та адаптації для успішної реалізації культурних стратегій BRI в українських умовах.

Внесок авторів: Сергій Руденко – наукове керівництво дослідженням; Віталій Туренко – проведення дослідження, збирання, опрацювання й узагальнення даних, Андрій Кравчук – наукове редагування тексту рукопису; Людмила Євдокимова – опрацювання джерел, методологія, формулювання висновків.

Список використаних джерел

- Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики. (2015, 15 липня). *Комітетські слухання на тему: "Національна культурна стратегія 2015-2025: вектори розвитку"*. Верховна Рада України. <https://kompkd.rada.gov.ua/documents/sluhanja/73577.html>
- Adao, R., Costinot, A., & Donaldson, D. (2017). Nonparametric counterfactual predictions in neoclassical models of international trade. *American Economic Review*, 107(3), 633-689.
- Akhtaruzzaman, M., Berg, N., & Lien, D. (2017). Confucius Institutes and FDI flows from China to Africa. *China Economic Review*, 44(7), 241–252.
- Cho, Y. N., & Jong, H. J. (2008). China's soft power: Discussions, resources, and prospects. *Asian Survey*, 48(3), 453–472.
- Cyrus, T. L. (2015). Culture and trade in the European Union. *Journal of Economic Integration*, 30(2), 206–239.
- Fan, Z. B., Zhang, R. H., & Liu, X. T. (2016). China's outward FDI efficiency along the Belt and Road: An application of stochastic frontier gravity model. *China Agricultural Economic Review*, 8(3), 455–479.
- Hofstede, G. J., Jonker, C. M., & Verwaart, T. (2008). Modeling culture in trade: Uncertainty avoidance. *Bibliometrics*, 57(4), 143–150.
- Knight, N. (1990). On contradiction and on new democracy: Contrasting perspectives on causation and social change in the thought of Mao Zedong. *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, 22(2), 18–34. <https://doi.org/10.1080/14672715.1990.10413119>
- Lange, A. C., Lenglet, M., & Seyfert, R. (2016). Cultures of high-frequency trading: Mapping the landscape of algorithmic developments in contemporary financial markets. *Economy and Society*, 45(2), 149–165.
- Lankhuizen, M., de Groot, H. L., & Linders, G. J. M. (2011). The Trade-Off between Foreign Direct Investments and Exports: The Role of Multiple Dimensions of Distance. *The world economy*, 34(8), 1395–1416.
- Li, X. (2020). The Chinese Model and Chinese Wisdom of Modernization. *Educação E Filosofia*, 33(69), 1223–1253.
- Lien, D., Oh, C. H., & Selmier, W. T. (2012). Confucius institute effects on China's trade and FDI: Isn't it delightful when folks afar study Hanyu? *International Review of Economics & Finance*, 21(1), 147–155.
- Linders, G.-J. M., Slangen, A., de Groot, H. L. F., & Beugelsdijk, S. (2005). Cultural and Institutional Determinants of Bilateral Trade Flows. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 05-074/3. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/86640/1/05-074.pdf>
- Mao Zedong (1965). On Contradiction. *Selected Works of MaoTse-tung*, 1, 310–347.
- Mao Zedong. (1991). *Selected Works of Mao Zedong* (Vol. 2), People's Publishing House.
- Rae, D. (2005). Cultural diffusion: A formative process in creative entrepreneurship? *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 6(3), 185–192.
- Rahman, S. (2019). Does the "Belt & Road Initiative" Possess Soft Power? *Contemporary Chinese Political Economy and Strategic Relations: An International Journal*, 5(1), 301–331.
- Ranjan, R. (2017). Cultural Aspect of Belt and Road Initiative and Project Mausam: Strategy for Engagement. *CIR*, 27(6), 151–165.

Sheng, J., Jun, H., & Kakar, A. (2023). The Role of Intercultural Communication in the Success of BRI, *Journal of Xi'an Shiyou University, Natural Science Edition*, 19, 612–628.

Yingli, P. (2017). The belt and road initiative: Research on creative mode of talent training in cultural industry. In *Advances in social science, education and humanities research (ASSEHR)* (pp. 216–219).

References

Adao, R., Costinot, A., & Donaldson, D. (2017). Nonparametric counterfactual predictions in neoclassical models of international trade. *American Economic Review*, 107(3), 633–689.

Akhtaruzzaman, M., N. Berg, & D. Lien. (2017). Confucius Institutes and FDI flows from China to Africa, *China Economic Review*, 44(7), 241–252.

Cho, Y. N., & Jong H. J. (2008). China's soft power: Discussions, resources, and prospects. *Asian Survey*, 48, (3), 453–472.

Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on Humanitarian and Information Policy. (2015, July 15). *Committee hearings on the topic: "National cultural strategy 2015-2025: vectors of development"*. Verkhovna Rada of Ukraine. <https://kompkd.rada.gov.ua/documents/sluhannja/73577.html>

Cyrus, T. L. (2015). Culture and trade in the European Union, *Journal of Economic Integration*, 30, (2), 206–239.

Fan, Z. B., R. H. Zhang, & X. T. Liu. (2016). China's outward FDI efficiency along the Belt and Road: An application of stochastic frontier gravity model, *China. Agriculture Economic Review*, V8(3), 455–479.

Hofstede, G. J., Jonker, C. M. & Verwaart T. (2008). Modeling culture in trade: Uncertainty avoidance, *Bibliometrics*, 57(4), 143–150.

Knight, N. (1990). On contradiction and on new democracy: Contrasting perspectives on causation and social change in the thought of Mao Zedong. *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, 22(2), 18–34. <https://doi.org/10.1080/14672715.1990.10413119>

Lange, A. C., Lenglet, M., & Seyfert, R. (2016). Cultures of high-frequency trading: Mapping the landscape of algorithmic developments in contemporary financial markets. *Economy and Society*, 45(2), 149–165.

Lankhuizen, M., de Groot, H. L., & Linders, G. J. M. (2011). The Trade-Off between Foreign Direct Investments and Exports: The Role of Multiple Dimensions of Distance. *The world economy*, 34(8), 1395–1416.

Li, X. (2020). The Chinese Model and Chinese Wisdom of Modernization. *Educação E Filosofia*, 33(69), 1223–1253.

Lien, D., Oh, C. H., & Selmier, W. T. (2012). Confucius institute effects on China's trade and FDI: Isn't it delightful when folks afar study Hanyu? *International Review of Economics & Finance*, 21(1), 147–155.

Linders, G.-J. M., Slangen, A., de Groot, H. L.F., & Beugelsdijk, S. (2005). Cultural and Institutional Determinants of Bilateral Trade Flows. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 05-074/3. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/86640/1/05-074.pdf>

Mao Zedong (1965). On Contradiction. *Selected Works of MaoTse-tung*, 1, 310–347.

Mao Zedong. (1991). *Selected Works of Mao Zedong* (Vol. 2), People's Publishing House.

Rae, D. (2005). Cultural diffusion: A formative process in creative entrepreneurship? *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 6(3), 185–192.

Rahman, S. (2019). Does the "Belt and Road Initiative" Possess Soft Power? *Contemporary Chinese Political Economy and Strategic Relations: An International Journal*, 5(1), 301–331.

Ranjan, R. (2017). Cultural Aspect of Belt and Road Initiative and Project Mausam: Strategy for Engagement. *CIR*, 27(6), 151–165.

Sheng, J., Jun, H., & Kakar, A. (2023). The Role of Intercultural Communication in the Success of BRI, *Journal of Xi'an Shiyou University, Natural Science Edition*, 19, 612–628.

Yingli, P. (2017). The belt and road initiative: Research on creative mode of talent training in cultural industry. In *Advances in social science, education and humanities research (ASSEHR)* (pp. 216–219).

Отримано редакцією журналу / Received: 29.04.24
Прорецензовано / Revised: 24.05.24
Схвалено до друку / Accepted: 27.05.24

Sergii RUDENKO¹, DSc (Philos.), Prof.

ORCID ID: 0000-0001-9069-0989

e-mail: sergii.rudenko@knu.ua

Vitalii TURENKO¹, DSc (Philos.), Senior Researcher

ORCID ID: 0000-0003-0572-9119

e-mail: vitali_turenko@knu.ua

Andrii KRAVCHUK¹, PhD (Philos.), Assoc. Prof.

ORCID ID: 0000-0002-6154-2183

e-mail: aak53@ukr.net

Liudmyla YEVDOKYMOVA¹, PhD Student

ORCID ID: 0000-0002-3214-037X

e-mail: levdokimova81@gmail.com

¹Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

SPECIFICITY OF CULTURAL STRATEGIES WITHIN BRI: CHALLENGES AND TASKS FOR UKRAINE

Background. The article examines the philosophical and worldview foundations and specifics of the functioning of cultural strategies within the framework of the "One Belt, One Road" (BRI) Initiative, as well as their potential and risks for Ukraine in the context of possible implementations. It was revealed that the theoretical basis of the formation of the cultural strategy of the BRI is the idea of a new democracy, which provides for the creation and development of a "new culture". This idea includes preserving the traditional priorities of Chinese civilization and introducing new aspects that take into account both the Marxist considerations of the leaders of the Chinese Communist Party and contemporary global trends.

Methods. The research methodology includes content analysis of official documents and strategies, critical discourse analysis of scientific articles and studies, as well as comparative analysis of cultural strategies in different regions. These methods make it possible to deeply study and evaluate the specificity and effectiveness of cultural initiatives in the context of the BRI.

Results. It is revealed that modern researchers in China focus on a number of strategies for cultural development within the framework of the BRI, including increasing the level of spiritual culture formation, ensuring the long-term development and inheritance of cultural values, increasing the overall level of state power through cultural promotion, forming a state with "strong" culture, the transmission of cultural values from generation to generation, the promotion of the building of a harmonious society through cultural initiatives, the use of foreign experience for the benefit of China, the expansion of influence outside the country through cultural initiatives, the development of "cultural" product brands, and the use of historical heritage for development of modernity.

It is substantiated that for the effective and full implementation of these cultural strategies within the framework of the BRI, the Chinese authorities have formulated a powerful state policy for the training of personnel in the field of culture, developed and identified key challenges and tasks for their implementation. Particular attention is paid to the peculiarities of the implementation of China's cultural strategies both in countries culturally close to China (regions of Southeast Asia and the Pacific Ocean), and in countries that are significantly different from the traditions and customs of China, which is the founder of the BRI Initiative (countries of Europe, Latin America and the Persian Gulf).

Conclusions. It is proven that for the possible implementation of the BRI cultural strategies in Ukrainian realities, it is necessary to understand both risks and advantages. If among the key advantages it is possible to single out the spread of the network of Institutes of Ukrainian Studies (such as the Confucius Institutes), which will contribute to the dissemination of authentic information about Ukrainian culture, tradition and language, then among the risks insufficient attention to cultural differences may cause misunderstandings between partners from different countries, which may lead to breaches of contracts or non-fulfillment of the terms of the agreement. This can affect the trust between the parties and cause conflicts.

Keywords: Belt and Road Initiative, Chinese Marxism; Ukrainian-Chinese relations, cultural strategies, cultural institutions, creative industries, Confucius Institute.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у збиранні, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; у рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.